

KANITA DAYALI HEMŐİRELIK UYGULAMALARI

Editörler

Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU

Doç. Dr. Rabia KAHVECİ

Hipokrat
Yayincılık

© 2021 KANITA DAYALI
HEMŞİRELİK UYGULAMALARI

ISBN: 978-625-7399-07-4

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, Őekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editörler

Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU
Doç. Dr. Rabia KAHVECİ

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dađ. San. Tic. A.Ő.
1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Önsöz

iii

Yaşam süresinin uzamasıyla sağlık bakım maliyeti ve bakım yükü artmaktadır. Kaynakların uygun kullanımı ve bakım kalitesinin artırılması, ancak kanıta dayalı uygulamalarla mümkün olmaktadır. Kanıta dayalı uygulama kullanımı sağlık bakımında kaliteyi yükseltmenin temeli olarak bilinmektedir. Bu nedenle sağlık profesyonelleri ve hemşireler için hastaya yapılan uygulamaların kanıt temelli olması önem taşımaktadır.

Son yıllarda kanıta dayalı uygulama yaklaşımlarının artması ve uluslararası hemşirelik birliği (ICN) tarafından da tüm dünya hemşirelerine uygulamalarının kanıta dayandırılması konusunda açık mesaj verilmesi, konunun önemini vurgulamaktadır. Kanıta dayalı uygulama (KDU)'nın anlamı elde edilebilir en iyi bilgiyi kullanmanızın yanı sıra, deneyimimiz ve yargımızla birlikte hastalarımız için en iyi bakımı belirlemektir. Hemşirelik uygulamalarının kanıta dayalı olması, bakım kalitesini ve bakım sonuçlarını iyileştirmek, klinik uygulamalarda ve hasta bakım sonuçlarında fark yaratmak, bakımı standardize etmek ve hemşire memnuniyetini artırmak gibi olumlu sonuçlar alınmasını sağlar. KDU sağlık bakım kalitesinin geliştirilmesinde hemşireler, hastalar ve sağlık sistemi için vazgeçilmez bir unsurdur.

O halde KDU hemşirelik bakımının altın standardı olarak görülebilir. Ayrıca birçok eğitim kurumunda stratejik planlar içinde kanıta dayalı uygulama ile ilgili farkındalığın ve yeterliliğin daha okul sıralarında kazandırılması yer almaktadır. Çünkü geleceğin hemşireleri olacak olan hemşirelik öğrencilerinin, okul yıllarında kanıta dayalı hemşirelik uygulamalar konusunda bilgi sahibi olması ve farkındalık geliştirilmesi, gelecekte topluma sunacakları hemşirelik bakımının kalitesini doğrudan etkileyecektir. Hemşirelik öğrencilerinin, KDU için gerekli yetkinlikleri (literatür tarama, kanıt değerlendirme, araştırmaları eleştirel analiz edebilme ve araştırma bulgularını klinik uygulamaya aktarabilme vb) kazanımları, ilerdeki meslek hayatlarında kanıta dayalı uygulamaları gerçekleştirmelerinde itici güç olacaktır. Bu alanda uluslararası arenada bir çok kanıta dayalı hemşirelik kitabı yazılmıştır. Ülkemizde ise kanıta dayalı hemşirelik adı altında yazılmış kitap bulunmamakta ancak araştırma kitaplarında bölüm olarak yer almaktadır.

Bu kitabın içeriğinde, kanıta dayalı tıp başlangıcı, hemşirelik alanındaki tarihçesi ve kanıta dayalı uygulama yapabilmek için gerekli basamaklar, modeller ve araştırma bilgisi gibi konular yer almaktadır. Bu yönüyle kitabımız, kanıta dayalı hemşirelik uygulama alanında bilgi ve beceri kazandırmayı hedefleyen ilk kitap olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca kitabımız temel kanıta dayalı uygulama bilgi ve becerisi kazanmanın yanın da, gelecek planları için yol gösterici ve ufuk açıcı niteliktedir.

Bu kitap içinde iki ilki barındırmaktadır. Birincisi, ülkemizde kanıta dayalı uygulamaları tüm boyutları ile ele alan hemşirelik alanında yazılmış ilk kanıta dayalı hemşirelik kitabıdır. İkincisi ise, Kanıta Dayalı Tıp Derneği çatısı altında kanıta dayalı uygulamaların multidisipliner yönünden esinlenerek, kendi alanlarında uzman, pek çok akademisyen ve klinisyen hemşire ve hekim yazarlar tarafından yazılmış olup bu yönüyle multidisipliner bir kitap olma özelliği taşıyor olmasıdır.

Kitabın bu alanda bilgi paylaşımına, farkındalığın artmasına ve uygulamaların yaygınlaşmasına katkı vereceğine inanıyoruz. Bu yönleriyle kitabımızın alana faydalı olmasını diler, kitabın yazımında katkıda bulunan tüm yazarlarımıza emeklerinden dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

Prof. Dr. Sevgisun Kapucu

Doç. Dr. Rabia Kahveci

İçindekiler

Bölüm 1

Kanıtı Dayalı Tıp: Tanım ve Temel Kavramlar

Fatma Gökşin Cihan • Rabia Kahveci • Duygu Ayhan Başer • Aylin Baydar Artantaş

Kanıtı Dayalı Tıp Nedir?	1
Kanıtı Dayalı Tıp	2
Birinci Basamak	3
İkinci Basamak	3
Üçüncü Basamak	4
Dördüncü Basamak	8
Beşinci Basamak	8
Kanıtı Dayalı Tıbbın Tarihsel Gelişimi	8
Günümüzde Kanıtı Dayalı Tıp Uygulamaları	9
Dünyada Kanıtı Dayalı Tıp Uygulamaları	9
Türkiye’de Kanıtı Dayalı Tıp Uygulamaları	15

Bölüm 2

Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamaları

Sevgisun Kapucu • Emine Özer Küçük • Huri Seval Gönderen Çakmak

Giriş	19
Kanıtı Dayalı Uygulama	20
Kanıtı Dayalı Uygulama Ne Değildir?	21
Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamaları	21
Kanıtı Dayalı Hemşireliğin Amaçları	23
Kanıtı Dayalı Uygulama ve Kanıtı Dayalı Hemşirelik Eğitimi	25
Sağlık Hizmetlerinde KDU ve KDH Uygulamasında Engeller ve Kolaylaştırıcılar	27
Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamalarının Önündeki Engeller	28
Sonuç	30

Bölüm 3**Kanıtı Dayalı Uygulama Basamakları**

Huri Seval Gönderen Çakmak

Giriş	33
Kanıtı dayalı uygulama basamakları.....	34
Sonuç	44

Bölüm 4**Araştırma Yöntemleri**

Esra Meltem Koç • Hilal Aksoy • Melih Kaan Sözmen

Araştırma Yöntemleri	48
Gözlemsel Araştırmalar.....	48
Vaka ve Kontrol Gruplarının Seçimi.....	52
Deneysel Araştırmalar.....	56

Bölüm 5**Hemşirelikte Araştırma**

İmatullah Akyar • Arnel Böke Kılıçlı

Hemşirelikte Araştırma Becerileri	60
Hemşirelikte Kanıtı Ulaşmak için Araştırma.....	60
Temel Hemşirelik Becerisi Olarak Araştırma.....	64
Hemşirelik Araştırmalarında Geleceğe Yönelik Eğilimler.....	65
Soru Sorma	66
Hemşirelikte Araştırma Sürecinde Soru Sorma.....	67
Kanıtı Dayalı Uygulamada Soru Sorma.....	71
Uygulamada kullanılan diğer soru formları.....	72
Literatür Tarama, Veri Tabanlarına Ulaşım ve Makale Tarama	73

Bölüm 6**Eleştirel Değer Biçme**

Duygu Ayhan Başer

Sistemik Derleme ve Meta analizlere Eleştirel Değer Biçme	93
Randomize Kontrollü Çalışmalara Eleştirel Değer Biçme	95
Kohort Çalışmalara Eleştirel Değer Biçme	98
Vaka Kontrol Çalışmalarına Eleştirel Değer Biçme	99

Kesitsel Araştırmalara Eleştirel Değer Biçme	101
Kalitatif Araştırmalara Eleştirel Değer Biçme	101
Hemşirelik Pratiğinde Eleştirel Değer Biçme	103

Bölüm 7

Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulama Modelleri

Emine Özer Küçük

Giriş	108
Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulama Modelleri	111
Stetler Modeli	112
ACE Yıldız Modeli (Bilgi Dönüşüm Modeli).....	115
ARCC Model - Yakın İşbirliğine Dayalı İleri Araştırma ve Klinik Uygulama Modeli	115
OTTAWA Modeli	119
PARIHS Kavramsal Çerçevesi	119
Johns Hopkins Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulama Modeli	121

Bölüm 8

Kanıtı Dayalı Rehberler

Duygu Ayhan Başer • Emine Özer Küçük

Kanıtı Dayalı Rehber Geliştirme	125
Kanıtı Dayalı Klinik Uygulama Rehberleri	125
Klinik Uygulama Rehberlerinin Özellikleri	126
Kanıtı Dayalı Klinik Uygulama Rehberi Geliştirme	127
Kanıtı Dayalı Rehber Kalite Değerlendirme	133
Kanıtı Dayalı Rehberin Uygulanması	134
Klinik Uygulama Rehberleri Hangi Yöntemler ile Yaygınlaştırılabilir?	136
Klinik Uygulama Rehberlerine Nasıl Ulaşılr?	138
Klinik Uygulama Rehberlerindeki Öneriler Nasıl Okunmalı?	139
Kanıtı Dayalı Rehberlerin Hemşirelik Uygulamalarında Kullanımı.....	140

Bölüm 9

Sonuç: Kanıtı Dayalı Hemşirelikte Nereye Gidiyoruz? Kanıtı Dayalı Hemşirelikte Vizyon Geliştirme

Sevgisun Kapucu

.....	143
Yazarlar Hakkında	149

